

Јудит Шалански
ВРАТОТ НА ЖИРАФАТА
ОБРАЗОВЕН РОМАН

Културна установа
Б Л Е С О К

ЕДИЦИЈА
с.р.
СОВРЕМЕН
РОМАН
своерачно

Copyright за македонското издание: © Културна установа Блесок, 2013.
Copyright of the translation: © S. Fischer Foundation by order of TRADUKI
Сите права се задржани.

© Suhrkamp Verlag Berlin 2011

All rights reserved by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin

Ниеден дел од оваа публикација не смее да биде репродуциран на кој
било начин без претходна писмена согласност на издавачот.

Наслов на оригиналот: Judith Schalansky, “Der Hals der Giraffe”

Издавањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, литературна
мрежа, на која припаѓаат Сојузното министерство за европски и
меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за
надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската
фондација за култура ПроХелвеција, КултурКонтакт Австрија, Гете
Институтот Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството
за култура на Република Хрватска, Одделот за култура на владата на
кнежеството Лихтенштајн, како и Фондацијата за култура на Лихтенштајн и
фондацијата „С.Фишер“.

traduki^T

CIP – Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје
821.112.2-31

ШАЛАНСКИ, Јудит

Вратот на жирафата / Јудит Шалански ; Превод од германски: Елизабета Линднер. - Скопје :
Блесок, 2013. - 195 стр. ; 21 см. - (Едиција с. р. : современ роман / своерачно ; кн. 36)

Превод на делото: Der Hals der Giraffe / Judith Schalansky. – Белешка за авторката: стр. 189.

ISBN 978-9989-59-551-6

I. Schalansky, Judith види Шалански, Јудит

COBISS.MK-ID 94874122

Јудит Шалански

ВРАТОТ НА ЖИРАФАТА

ОБРАЗОВЕН РОМАН

Превод од германски:

Елизабета Линднер

Културна установа

Б Л Е С О К

2013

Екосистеми

„Седнете“, рече Инге Ломарк и одделението седна. Рече „Отворете ја книгата на страна седум“, а тие ја отворија книгата на страна седум, а потоа почнаа со екосистемите, со зависноста и размената што постои меѓу видовите, меѓу живите суштества и нивната животна средина, со заемното влијание меѓу животната заедница и просторот. Од мрежата на исхрана во мешаната шума дојдоа до синџирот на исхрана во ливадата, од реките до морињата и на крајот до пустината и калиштето.

„Гледате дека никој – ниту животно, ниту човекот – не може да постои сам за себе. Меѓу живите суштества владее конкуренција. А понекогаш и нешто што наликува на соработка. Но, сепак, тоа е ретко. Најважните облици на соживот се конкуренцијата и соодносот напаѓач – плен.“

Додека Инге Ломарк на таблата повлекуваше стрелки од мовта, лишајот и габата кон дождовниот црв и рогачот, ежот и ровчицата, потоа кон големата сипка, кон срната и јастребот, и на крајот последната стрелка кон волкот, постепено се создаде пирамидата на чиј врв се наоѓаше човекот покрај неколку сверови.

„Факт е дека не постои животно што јаде орли или лавови.“

Направи чекор назад за да го набљудува раштраканиот цртеж направен со креда. Шемата со стрелки ги спојуваше продуцентите со консументите од првиот и вториот ред, продуцентите со првите, вторите, третите потрошувачи, како и со неизбежните мали разградувачи, сето тоа заедно споено во дишењето, лачењето топлина и зголемувањето на биомасата. Во природата сè си имаше свое место и, ако не баш секое живо суштество, тогаш барем секој вид, своја одреденост: да јаде и да биде изедено. Прекрасно.

„Запишете го ова во вашата тетратка.“

Како велеше, така правеа.

Годината тукушто започна. Јунскиот немир неповратно завр-

ши, времето на жега и соголени надлактици. Сонцето печеше низ големите прозорци и училищата ја претвораа во стаклена бавча. Во празнината на крајот од паметот никнуваше очекувањето на летото. Самото навестување за тоа дека ќе можат бескорисно да ги трошат деновите, на децата им ја одземаше сета концентрација. Со очи зацрвенети од базенот, со мрсна кожа и со запотен нагон за слобода беа надвиснати врз клупите и дремеа во исчекување на распустот. Едни стануваа вознемирени и непресметливи. Други, пак, глумеа покорност заради тоа што се приближуваше давањето на свидетелствата, и своите контролни работи по биологија ги оставаа привлекувајќи ги врз катедрата, како што мачките прават со уловените глупци врз тепихот во дневната соба. Само за да можат следниот час да прашаат за оцената и, извлекувајќи дигитрон, горливо да го пресметаат подобрувањето на нивниот просек на трите места после запишката.

Но Инге Ломарк не спаѓаше во наставниците кои на крајот од годината потклекнуваат само затоа што наскоро ќе ги загубат оние отспротива. Не се плашеше да биде препуштена сама на себе и да западне во безначајност. Како што приближуваше распустот, така некои колеги ги обземаше блага попустливост. Нивната настава се влошуваше и личеше на вошлив театар каде секој може да настапи. Де по некој помирувачки поглед, де тупкање за поттик, де преправање од типот „главата горе“, како во некој ертин филм. Преплашеност од добри оценки, предавство за предикатот *Многу добар*. А да не зборуваме за глупавата навика да се заокружуваат крајните оценки, само за да можат некои безнадежни случаи да се протуркаат во следното одделение. Небаре од тоа некој ќе има голема полза. Колегите едноставно не капираа дека доколку покажат разбирање кон учениците, самите си го нарушуваат здравјето. Та тие не беа ништо друго освен крвопијци кои ти ја црпат целокупната животна енергија. Се хранеа од наставничкиот персонал, од неговата надлежност и од неговиот страв дека ќе ја запостави својата должност. Непречено ти се нафрлаа. Со бесмислени прашања, бедни вдохновенија и невкусни доверливи нешта. Чист вампиризам.

Инге Ломарк веќе не дозволуваше да ја исцедат. Беше позната по тоа што знаеше да ги навлече уздите и каишот да го држи затегнат, без напад на беснило и без џиткање на врзулец клучеви. И беше горда за тоа. Да се попушти можеше во секое време. Повремено по некоја милостина, како гром од ведро небо.

Важно беше на учениците да им се покаже правецот, да им се стават амови на главите, за да им се поттикне способноста за концентрирање. А кога некогаш навистина ќе завладееше немир, тогаш требаше само со ноктите да се загребе по таблата или да почне да се раскажува за кучешка тенија. За учениците и онака беше најдобро во секој миг да ги остави да почувствуваат дека се препуштени на нејзината милост и немилост. Наместо да ги наведува да помислат дека и тие имаат нешто да кажат. Кај неа го немаше правото на глас и правото на избор. Никој немаше избор. Постоеше само изборот содржан во природната селекција и ништо друго.

Годината тукушто започна. Иако беше започната уште одамна. За неа започна денеска, на први септември кој оваа година се падна во понеделник. А Инге Ломарк ги составуваше своите годишни желби и намери сега, во свенатото лето, а не во бурната новогодишна ноќ. Секогаш беше среќна што нејзиниот школски планер сигурно ја пренесува преку календарската промена на годината. Едно едноставно прелистување, без одбројување и свечкање на чаши за шампањско.

Инге Ломарк гледаше над трите редици клупи, а притоа не ја помрднуваше главата ни еден единствен сантиметар. Во сиве овие години тоа го беше усовршила: семејниот, неподвижен поглед. Според статистиката, имаше барем двајца кои вистински се интересираа за предметот. Но како што се чинеше, статистиката беше во опасност. Со или без Гаусовата нормална распределба. Ама како само стигнале до овде?

На нив можеше да се препознае шестнеделното безделничење. Никој од нив немаше прелистано во книгите. Главниот распуст. Не беше веќе толку главен како порано. Па, сепак сè уште

предолг! Ќе потрае уште најмалку еден месец, додека човек повторно ги навикне на биоритамот на училиштето. Барем не мора-ше да ги слуша нивните приказни. Нив можеа да ѝ ги раскажуваат на Шванеке, која во секое ново одделение организираше игра за запознавање. После половина час сите учесници беа заплеткани во крајот од клопчето црвена волница и знаеја да ги кажат имињата и хобијата на оние што седеа во истата клупа со нив.

Зафатени беа само тук и таму неколку места. Вака беше навистина воочливо колку малку се. Оскудна публика во нејзиниот природен театар: дванаесет ученици – пет момчиња, седум девојчиња. Тринаесеттиот повторно се врати во занаетчиското училиште, иако Шванеке неверојатно многу се залагаше за него. Со повторување на приватни часови, посета дома и стручни психолошки мислења. Некоја пречка во концентрацијата. Што сè нема! Куп површни пречки во развојот. После слабоста во читање и правопис доаѓа слабоста во сметање. Што е следно? Алергија од биологија? Порано имаше само неспортски и немузикални. А тие и покрај тоа мораа да трчаат и да пеат заедно со другите. Сè беше само прашање на волја.

Едноставно не се исплатеше да се провлекуваат и слабаците. Тие беа товар што на другите им го попречува одењето напред. Родени повторувачи. Паразити врз здравото одделенско тело. Тапи, порано или подоцна и бездруго тие се оние што ќе останат покус. Правилно би било што е можно порано да се конфронтираат со вистината, наместо со секој неуспех да им се дава и нова шанса. Со вистината дека тие едноставно не ги исполнуваат предиспозициите да станат рамноправни, значи корисни, членови на општеството. Зошто да бидеме лицемерни? Не може секој да успее. А и зошто би? Ашлаци има во секоја година. Кај некои, човек можеше да биде среќен ако успее да ги поднаучи на некои основни доблести. Љубезност, точност, педантност. Голема штета е што нема оценки за поведението. Уредност. Труд. Активност. Поведение. Свидетелство за сиромаштијата на овој образовен систем.

Колку подолго чекаш да се куртулиш од некој неранимајко, дотолку поопасен станува. Почнува да ги потиснува луѓето околу себе, да поставува неосновани барања: солидни крајни оценки, позитивно мислење, а може и добро платена работа и среќен живот. Тоа е резултатот од долгогодишната поддршка, кратковидата добронамерност и немарната великодушност. Оној што на ваквите безнадежни случаи сакаше да им стави до знаење дека и тие припаѓаат таму како и сите останати, подоцна не треба да се чуде ако овие еден ден во училиштето домаршираат со бомби што самите ги направиле и пушки со мал калибар, за да се одмаздат за сето она што со години им се ветувало, а од кое сепак постојано биле лишени. Ќе стигнат кај што треба со свечки тела.

Во последно време секој стравуваше за своето себеостварување. Сето тоа беше смешно. Никој и ништо веќе не беше праведно. А особено не општеството. Можеби само природата. Не залудно принципот на селекција нè имаше направено она што сме денес: живо суштество со најдлабоко избразден мозок.

Ама, ете, онаа Шванеке никако не може да попусти со тоа свое упорно настојување некого да вклопи. А, што да се очекува, пак, од некој кој од редиците со клупи образува букви, а од столовите полукругови: долго време тоа беше едно големо П кое ја прегрнуваше нејзината катедра. Во последно време тоа беше дури и аглесто О, така што беше поврзана со сите, немаше ни почеток ни крај, само заокружениот миг, како што еднаш најави во наставничката канцеларија. Оние од единаесеттите одделенија смееја да ѝ се обраќаат на „ти“. Да сме ја викале Карола, слушна Инге Ломарк како вели една од ученичките. Карола! Боже господе. Па добро бре, не сте на фризер!

Инге Ломарк на своите ученици од деветтото одделение им се обраќаше на „Вие“. Тоа беше навика од времето кога учениците во оваа година од животот положуваа заклетва за младинци. Со Вселената, Земјата, човекот и социјалистичкиот букет каранфили. Не постоеше поделотворно средство да ги потсетиш на нивната недораснатост и да ги држиш настрана од себе.

Во професионалниот однос не спаѓа близината, не спаѓа разбирањето. Бедно ама разбирливо, кога учениците се натпреваруваат да ја добијат наклоноста на наставникот. Ползење пред оние што ја имаат моќта. Непростливо беше, пак, кога наставниците им се нафрлаа на недораснатите. Половината задник врз катедрата. Украдени зборови и моди. Околу вратот шарени марамии. Русо обоени прамени. Сè само да се стапи во заедништво со нив. Без достоинство. И последниот углед што им останал го даваа за една куса илузија на заедништво. А најпрва од сите, се разбира, онаа Шванеке со своите љубимци: безобразни девојчиња што постојано шепотат, кои на одморите ги вплеткуваше во некаков си разговор, и жртви на мутирањето на гласот, пред кои со ококорени очи и нашминкани усни го изведуваше најевтиното можно презентирање на заводничкиот инстинкт. Очигледно долго не се погледнала во огледало.

Инге Ломарк немаше љубимци и никогаш нема да ги има. Одушевената прикажливост беше незрел, погрешно спроведен набој на емоции, хормонски предизвикана восхитеност која ги обземаше адолесцентите. Веќе одвикнати од држењето за работ од здолништето на мајката, но сè уште недораснати на примамливоста на спротивниот пол. Како надомест се зема некој беспомошен припадник на истиот пол или некој недостижен полнолетен кој служи како примач на незрели чувства. Дамчести образи. Залепени клепки. Воспалени нерви. Срамни и непријатни пречки кои во нормални случаи завршуваат сами од себе, имено кога ќе заврши созревањето на половите жлезди. Но се разбира: оној на кој му недостасува стручна компетенција, од наставниот материјал ќе успее да се ослободи само со помош на сексуални сигнали. Умилкувачки наставници кои стажираат. Таканаречени омилените наставници. Онаа Шванеке.

Како се залагаше на наставничкиот совет за тој идиотот од осмото одделение. Челото го направи саде брчки и со своите нацрвени усни викаше кон колегиумот: Сепак ни е потребен секој еден ученик! Уште тоа фалеше, баш таа, Шванеке, која самата

нема деца и која неодамна беше напуштена и од мажот ѝ, да почне да збори дека децата се нашата иднина.

Кога сме кај иднина. Овие деца не се иднината. Ако поубаво се погледне, тие се минатото: пред неа седеше деветтиот клас. Тоа беше последниот клас што ќе постои во гимназијата „Чарлс Дарвин“ и што за четири години ќе полага матура. А Инге Ломарк требаше да ја игра класната раководителка. Едноставно, само еден деветти клас. Веќе не им беа потребни букви за означување на одделенијата, како порано кога додаваа од А до Е. И тоа со генерации, засилено како концерт во случај на војна – барем што се однесува до бројноста. Некако успеаја да присоберат уште едно одделение. Баш беше чудо, зашто во покраината таа година беше најслабата година во однос на раѓањето. За одделенијата што следеа веќе не беше доволно. Дури ни тогаш, кога веста се рашири дека ова е крај за „Дарвин“, а колегите од трите регионални училишта се согласија препораките за завршување на гимназијалниот степен да ги даваат прилично широкоградо. Последицата од тоа беше што секое барем малку писмено дете беше возвишено до статус на гимназијалец.

Родители кои беа убедени дека, наспроти секоја друга препорака, нивното дете сепак припаѓа во гимназија, сè уште постоеја. Но во меѓувреме во овој град веќе немаше ни доволно родители.

Не, децава овде навистина не ѝ наликуваа на дијамантите од круната на еволуцијата. Развојот беше нешто поинакво од растот. Тоа дека квалитативната и квантитативната промена се случуваа независно една од друга, овде се манифестираше застрашувачки впечатливо. На прагот меѓу овој уште нејасен премин од детството кон адолесценцијата природата не беше особено убава за гледање. Една фаза од развојот. Копнени 'рбетници во раст. Училиштето како заграден ареал. Сега настапи најлошиот период, проветрувањето на училницата заради мирисот на овој старосен степен, мошус и ослободување на феромони, теснината, телата што полека се обликуваат, потењето на вдлабнатината зад колелото, матираната кожа, матните очи, незапирливото растење и

обраснување. Многу е полесно да ги научиш нешто пред сексуално да созреат. И голем предизвик е да се осознае она што се случува зад нивните затапени фасади: дали се отидени напред и станати недостижни или, пак, заради важни надградби сè уште се завлечкани назад.

Им недостасуваше секаква свесност за сопствената состојба, а да не зборуваме за дисциплината со која можеа да ја надминат истата. Зјапаа пред себе. Апатично, преоптоварено, занимавајќи се единствено со самите себе. Без никаков отпор ѝ попуштаа на својата трмавост. Силата на Земјината тежа се чини врз нив делуваше трократно. Сè беше поврзано со огромен напор. Секоја капка енергија која им стоеше на располагање на овие тела беше искористена од мачната метаморфоза, која речиси во ништо не се разликуваше од преобразбата на ларвата. Како и да е, само во ретки случаи од неа стануваше пеперутка.

Станувањето возрасен си ги изискуваше овие свои безоблични преодни форми, на кои израснуваа секундарни ознаки за родот како чиреви. Дека станувањето човек мора да е макотрпно овде се прикажуваше во забрзано движење. Онтогенезата не само што ја рекапитулираше филогенезата, туку и пубертетот. Растеа. Од ден за ден. Во налети и преку летото, така што човек запаѓаше во потешкотии повторно да ги препознае. Послушни девојчиња се претвораа во хистерични сверки а паметни момчиња во флегматични ашлаци. Згора на тоа, се случуваше и неумешното испробување да се избере партнер. Не, природата не беше оригинална. Но, праведна. Тоа беше состојба која наликува на болест. Мораше само да се исчека додека да помине. Колку поголемо и постаро станува животното, дотолку подолго се развлекува неговата младост. За созревањето на човекот му беше потребна околу една третина од целокупното време на животот. Во просек траеше осумнаесет години, додека младенчето на човекот може да се грижи само за себе. Волфганг за своите деца од првиот брак мораше да плаќа издршка дури до нивната дваесет и седма година од животот.

Значи, ете, седеа овде, чистокрвни почетници на животот. Остреа моливи и ја прецртуваа пирамидата од таблата, во интервал од по пет секунди подигајќи-спуштајќи ги главите. Уште недооформени а сепак веќе со дрско држење, со право на апсолутност, што беше бесрамно и вообразено. Веќе не беа деца кои постојано и секаде мораат да имаат некого и кои имаа бледи изговори за да не ја почитуваат индивидуалната дистанца, кои доведуваа до примена на допири и се цареа директно во тебе како кавгации во селски автобус. Веќе беа големи, веќе способни за зачнување деца, но сепак незрели – како прерано обрано овошје. За нив Инге Ломарк сигурно беше без старост. Дури и поверојатно беше дека таа ним едноставно им се чинеше стара. Состојба која за нив веќе нема да се промени. Оној што беше млад, стареше. Стариот остануваше стар. Уште одамна ја беше одминала половината од животот. Среќа. Вака барем беше поштедена од тоа пред нивни очи забележително да се промени. Помисла која смирува. Таа, пак, напротив, ќе ги види овие луѓе како растат, како што имаше видено и други како раснат. И ова сознание ја правеше моќна. Уште премногу си наликуваа еден на друг, јато на патот кон остварувањето на образовните цели. Но во најкусо можно време веќе ќе станат перфидно своеглави, ќе прифатат придружници и ќе најдат соучесници. А самата таа ќе почне да ги игнорира млитавите коњи и потајно ќе му се посвети на некој од расните. Неколку пати имаше вистинско чувство за тоа. Меѓу нив беше еден пилот, еден морски биолог. А тоа и не беше така лош улов за еден провинцијален град.

Сосема напред седеше едно уплашено дете на свештеник кое пораснало со дрвени ангели, дамки од восок и часови по кавал. Во задниот ред седеа наконтени девојчишта. Едната цвакаше мастика, другата беше опседната со својата коса како гривна што без престан ја мазнеше и праменче по праменче ја прегледуваше. До нив еден светлорус прцул со висина на четвртоодделенец. Жива трагедија е како природата овде го прикажуваше нееднаквиот развој на половите.

Десно на крајот од страната на сидот со прозорци се клацка-

ше еден примат со отворена уста, кој единствено што чекаше е да си го маркира теренот со некоја простачка забелешка. Единствено што фалеше е да се мава во гради. Мораше да му се најде занимација. Пред неа се наоѓаше лист на кој учениците ги имаа внесено своите имиња, чкртаници на пат да станат важечки потписи. *Кевин*. Се разбира. Како поинаку.

„Кевин!“ Кевин се штрекна.

„Набројте неколку екосистеми од нашиот регион!“ Оној пред него се клештеше. Чекај, сега ќе видиш.

„Паул, какво е она дрво надвор?“ Паул погледна низ прозорецот.

„Хм.“ Бедно поткашлување. Дури предизвикува сожалување.

„Благодарам.“ Тој веќе беше среден.

„Уште не сме го учеле тоа“, тврдеше Кевин. Ништо подобро не му падна на памет. Мозокот како шуплив орган.

„Така ли?“ А сега кон целото одделение. Фронтален напад.

„Ајде сега сите размислете уште еднаш.“

Молк. На крај се јави коњскиот опаш од првиот ред, а Инге Ломарк ѝ направи услуга. Се разбира дека знаеше. Ваквите ги има секогаш. Коњчиња со коњски опавчиња што запрежната кола на наставата ја извлекуваат од калта. За овие девојчиња и се пишуваа учебниците. Алчни по спакувано знаење. Реченици за памтење што со светкав молив си ги запишуваат во тетратките. Тие вистински знаеја да се исплашат заради црвеното пенкало на наставникот. Бесмислен инструмент со очигледно безгранична моќ.

Таа ги знаеше сите. Веднаш ги препознаваше. Учениците како оваа веќе ги имаше на купишта, цели одделенија, година за година. Не мораа да си вообразуваат дека се нешто посебно. Немаше никакви изненадувања. Само составот на групите се менуваше. Кој ќе биде со кого, овој пат? Доволен е еден поглед врз распоредот на седење. Именувањето е сè. Секој организам има име и презиме: Вид. Род. Ред. Класа. Но, најпрвин сакаше да им ги запамети само имињата.

Џенифер Бланширана
коса. Тенка уста. Рана
зрелост. Уште од
раѓање самобенди-
сана. Нема изгледи
за подобрување. Бес-
скрупулозен обем на
гради, дојки за нат-
превар.

Саскија Без шминка
можеби дури и убава.
Рамномерно лице,
високо чело, искуба-
ни веѓи и израз глуп
ко кускија. Опсесивна
нега на крзното.

Лаура Премногу
израснати безлични
шишки над свисна-
тите очни капаци.
Насолзен поглед.
Исфрлана кожа.
Без интерес и без
амбиција. Неугледна
како плевел.

Табеа Волчјо дете
во развлечени пан-
толони и издупчени
џемпери. Слатко
детско лице. Здивени
очи. Искривен грб
заради пишувањето
со лева рака. И онака
ништо не ветува.

Ерика Врес.
Негувана тага со
подвиено држење.
Дамки врз млечната
кожа. Изгризени
нокти. Кафена коса
со прамени. Едното
око забегано. Упорен,
искривен поглед.
Уморна а истовреме-
но будна.

Елен Тапа трпелива
животинка. Испап-
чено чело и зајачки
поглед. Изразот на
лицето плачлив за-
ради задевањата на
одморите. Уште сега
е излишна како стара
мома. Доживотна
жртва.

Фердинанд Љубезно
ама расеано суштество.
Ококорени очи.
Многупршленест како
морско прасе со розети.
Прерано тргнат на
школо. Исклучително
доцно созревање.

Кевин Нечист и се
перчи. Издупчен мов
врз горната усна, лице
светнато од маст.
Приглул но предиз-
викувач – најлошата
комбинација. Се
смирува само со не-
прекинато хранење.
Зависен по блиска
личност. Прилично
оштетен. Прав живец.

Паул Спротивставениот
на Кевин со широка
шија. Доста извишен и
мускулест. Експресивно
суштество. Гривест
црвен опаш. Постојано
исклештен со усните со
одличен крвоток. Кла-
сика: интелигентен, но
мрзелив. Способен да
се побуни и сака ризик.

Том Несреќна трома-
ва телесност. Ситни
очи на буцкастото
лице. Бездушен из-
раз: сè уште одземен
од ноќната ненамер-
на ејакулација. Човеч-
ката рипка е поубава.
Малку надеж дека со
растот ќе се израмнат
и несреќните про-
порции.

Аника Светлокафена
плетенка, здодевно
лице. Премногу амби-
циозна. Безрадосна
и вредна како пчела.
Се пали на држење
реферати. Претседа-
телка на одделението
уште од раѓање.
Напорна.

Јакоб Дете на свеш-
теник, Типичен уче-
ник од прва клупа,
тесноград. Зами-
жани очи, и покрај
очилата. Нервозни
прсти. Густа коса како
крзно на крт. Речиси
непристојно просирна
кожа. Најмалку тројца
браќа и сестри. Не е
пакосен.

Толку. Како и секогаш: без големи изненадувања. Коњското опавче е веќе готово. Дланките рамно прилепени врз масата.

Инге Ломарк пристапи до прозорецот. Во богатата претпладневна сончевина. Колку добро ѝ дојде. Дрвјата веќе почнаа да се бојат. Намалувањето на хлорофилот ја ослободи сцената за сјајните пигменти на лисјата. Каротиноидите и ксантофилите. Листовите на костенот, со долги дршки, изедени од лисни молци, имаа жолти рабови. Зошто, пак, дрвјата си отвораа толку многу работа со листовите од кои и онака наскоро ќе се разделат? Исто како неа, наставничка. Секоја година едно па исто. Веќе над триесет години. Тоа па тоа.

Беа премногу млади за да можат да го ценат значењето на сознанијата кои заеднички со неа ги стекнале. Не можеше да се очекува благодарност. Овде се работеше само за ограничување на штетата. Во најдобар случај. Учениците беа суштества без способност за помнење. Еден ден сите ќе си заминат. Само таа ќе остане, сама, со суви дланки заради прашината од кредитите. Во оваа училница, овде, меѓу колекцијата завиткани мапи и витрината со материјал за разгледување: скелет со скршени коски, месести имитации на органи со рани од исеченици во пластичната кожа и препарираниот јазовец со изгорени дупки во крзното, кој со мртов поглед зјапаше низ стаклото. Наскоро и со неа ќе можат да го направат тоа. Како англискиот научник кој и после смртта сакал да остане поврзан со својот универзитет. Како мумија да учествува на неделните предавања. Последната желба му била исполнета. На неговиот скелет му ги облекле неговите алишта. Го наполниле со слама. Го балсамирале черепот. Но, притоа нешто не било како што треба, па на посмртните останки монтирале восочна глава. Го беше видела кога беше во Лондон. Клаудија студираше таму. Беше седнат зад стаклата од една огромна дрвена кутија. Со бастун, сламен шешир и зелени антилопски ракавици, кои изгледаа потполно исто како оние што таа си ги беше купила пролетта илјада деветстотини осумдесет и седма во Ексквизит. За осумдесет и седум марки. Владимир Иљич барем си спиеше и мо-

жеше да сонува за комунизмот. Ама овој Англичанецот постојано беше на служба. Секојдневно ги гледаше студентите на нивниот пат кон предавалните. Витрината беше неговиот гроб. Самиот си беше сопствениот споменик. Вечен живот. Подоброто отколку донација на органи.

„Старите луѓе“, почна одненадеж. „Старите луѓе дури и кога ќе забораваат сè друго, се сеќаваат на времето поминато во училиште.“ Таа повторно и повторно сонуваше за своето време поминато во училиште. Пред сè за матурскиот испит. Како стои таму и на ништо не може да се сети. И при будењето ѝ требаше извесно време дури да сфати дека нема зошто да се плаши. Беше на другата, на сигурната страна.

Се заврте. Празни погледи.

Човек мора ужасно да внимава. Ако се случи и најмала забуна, на наставата веднаш се дискутира за разно-разни глупости. Што им е омилено за појадок. Причини за невработеноста. Закоп на домашни миленици. Одненадеж сите се разведруваат, а часот веќе завршил. Човек мора да прави акробатски потези за да се врати назад до екосистемите, а тукушто размрданите деца веќе повторно добиваат празни лица. Времето беше најопасно. Од временските услови до сопствената ментална состојба има само еден чекор. Тука помагаше само да се фати нишката онаму каде што ја испуштила. Исклучително бавно се врати назад до катедрата. Далеку од шарените лисја. Далеку од злокобното време. Бегство напред.

„Има случаи кога луѓе заболени од алцхајмерова или друга дементна болест не можат да се сетат на имињата ниту на своите деца, ниту на своите брачни другари, но сепак се сеќаваат на името на својата наставничка по биологија.“ Така е, лошите искуства се врежуваат подобро отколку добрите.

„Раѓањето и венчавката се можеби важни збиднувања, но немаат сигурно место во помнењето.“ Мозокот е како решето.

„Запомнете: Ништо не е сигурно. Не е сигурно ништо.“

Сега дури почна со показалецот да се тупка по глава.

Одделението ја гледаше зачудено.

Понатаму со текстот.

„На светот има околу два милиони видови. Доколку се сметнат надворешните услови, тогаш тие се загрозени.“

Апсолутна незаинтересираност.

„Дали знаете некои видови кои се веќе изумрени?“

Грст испружени рачиња.

„Мислам – освен диносаурусите.“

Рачињата веднаш беа повторно долу. Таа чума во детските соби. Не разликуваат кос од сколовранец, но знаат да ја изрецитираат таксономијата на изумрените големи рептили. Од помнење да скицираат брахиосаурус. Рана восхитеност за морбидното. Наскоро ќе почнат да се занимаваат со помислата на самоубиство и ноќе како сеништа ќе се акаат низ гробишта. Ќе кокетираат со она отаде. Повеќе некој тренд кон смртта отколку нагон кон смртта.

„На пример, дивото говедо. Евроазискиот тарпан, белоглавиот мршојадец, тасманскиот тигар, големата норка, Додо и – Штелеровата морска крава!“

Немаа поим.

„Огромно животно што живеело во Беринговото Море. Имало тело што тежело тони, мала глава и рудиментарни екстремитети. Кожата му била дебела повеќе сантиметри и на допир се чувствувала како кора на стар даб. Морската крава била тивко животно. Никогаш не испуштала звуци. Само кога бивала ранета кусо застенкувала. По природа била питома и со задоволство се доближувала до брегот, така што човек лесно можел да ја помилува. Но и да ја убие.“

„Од каде знаете дека било токму така?“ Ерика, едноставно така, без да дигне рака.

Прашањето беше оправдано.

„Од Георг Штелер, еден германски истражувач на природата.“

Тој бил еден од последните кој ја видел жива.“

Ерика кимна сериозно. Беше разбрала. Што ли работеа нејзините родители? Порано беше доволен еден поглед во дневникот. Интелигенција, вработени, работници, селани. Офицерите спаѓаат кај работниците. Свештениците кај интелигенцијата.

Елен дигна рака.

„Да?“

„Што им направиле?“ Јасно, таа насети сродна природа според страдањата.

„Ја јаделе. Имала вкус на говедско месо.“ Крава си е крава.

Но, се враќаме кон живите.

„А кои видови се загрозени од изумирање.“

Пет раце се кренаа во вис.

„Заборавете ги пандата, коалата и китот.“

Рацете повторно се откажаа една по една. Заштита на животните заради животните за галење. Бамби-ефект. Маскоти за индустријата со кадифени животни. „На пример, еден вид кој го има кај нас.“

Тотална несигурност.

„Од малиот крескав орел во Германија има само уште стотина парови. Некои селани дури добиваат пари, своите ниви да ги остават необработени. Зашто орлите така можат полесно да ги уловат своите пленови. Тие првенствено се хранат со гуштери и птици песнопојки. Несат по две јајца, но само едното од младенчињата преживува.“ Мора вистински да се нагласи. Сега наслушнуваа. „Младенчето што прво ќе се испили го јаде второроденото. Неколку дена постојано го клука. Додека не умре и после го јадат родителите. Ова се нарекува вроден каинизам.“ Еден поглед кон првиот ред. Синот на свештеникот не се помрднува. Зарем веќе го ја загубил својата детска верба? За да се преживее беше потребно повеќе отколку библиска двојка, која се вози со Ноевата арка. Значи уште еднаш: